

визначати терміни виконання та розробляти графіки реалізації;
контролювати процес виконання і контролювати план його виконання;
управляти ризиками проєктної діяльності.

Розглянуті напрямки розвитку проєктного підходу в діяльності підприємства. Опубліковані тези є фрагментом досліджень студентського гуртка «Формування проєктних пропозицій в регіональних програмах інноваційного розвитку» (науковий керівник Школяр С.П., доцент, кандидат технічних наук; наукові консультанти з питань: стандартизації - Шпильвий В.Д., доцент, кандидат технічних наук; проєктно-кошторисної документації - Школяр Т.А., інженер, аналітик консолідованої інформації).

Список використаних джерел:

1. Рудченко О. О., Школяр С. П. Проєктний підхід в діяльності підприємства агропромислового комплексу // Сучасний стан біосфери у науковій спадщині академіка Володимира Вернадського в контексті сучасних техногенних загроз : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (19 березня 2024 року). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2024. С. 161-164. URI <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/23588>
2. Школяр С. П. Аспекти підготовки фахівців до опрацювання та аналізу базових інформаційних потоків на ринковому середовищі. Педагогічні науки. 2015. Вип. 12. С. 356–361.
3. Воронкова, В. Г. Концепція розвитку проєктно-орієнтованого бізнесу в умовах цифрової трансформації до SMART-суспільства / Т.П.Романенко, Р. Андрюкайтене // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Запоріжжя, 2016. Вип. 67 (2016). С. 13 - 27.

ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ ПРИРОДНИЧИХ НАУК. ПЕРСОНАЛІ ВЧЕНИХ. УКРАЇНСЬКІ ЖІНКИ В НАУЦІ

*Марценюк Т.І., Щербань М.М.
Полтава, Україна*

Серед світових жіночих імен в науці безліч талановитих українок, внесок яких неможливо переоцінити.

Винаходи та відкриття, зроблені жінками в молекулярній біофізиці, хімії, біології, медицині, психології, наноматеріалознавстві та комп'ютерній інженерії це підтверджують і руйнують стереотипи про жіночу логіку і про те, що рушієм прогресу може бути лише чоловік.

Цікаво, що в Україні серед науковців – 46 % жінок. Це досить високий показник. У середньому цей показник у Центральній та Східній Європі становить 40 %, у світі, за даними Інституту статистики ЮНЕСКО, становить 28 %. Українки успішно працюють у різних галузях наук. Найбільше жінок-науковців у галузі суспільних (65,8%), медичних (65,2%), гуманітарних (60,3%) наук. У галузі технічних наук їх всього – 34,1%.

Можна навести багато прикладів жінок, які зробили вагомий внесок у розвиток науки. Галина Клим, докторка технічних наук, професорка кафедри спеціалізованих комп'ютерних систем ІКТА Львівської політехніки, авторка понад 400 наукових праць, понад 100 з яких індексовані наукометричними базами, переможниця численних конкурсів, лауреатка багатьох премій, належить до найбільш впливових і найбільш цитованих науковців світу. Напрямок її роботи є дослідження наноматеріалів, які застосовують у медицині, а також ті, що мають більш практичне спрямування для оборонного обладнання, що дуже актуальне в наш час. Виконує проекти МОН і на замовлення установ Укроборонпрому.

Однією з найвідоміших вчених – жінок України є нейробіологиня Нана Войтенко. Войтенко з'ясувала, які молекулярні механізми та в яких саме клітинах залучені до процесу передачі больового сигналу. Вона також досліджувала вплив імунної системи на хронічний біль, вплив внутрішньоклітинного кальцію на біль та інші питання його фізіології. 30 років науковиця вивчала хронічний біль у відділі сенсорної сигналізації Інституту фізіології НАНУ.

Наймолодшою докторкою наук в Україні є Ольга Броварець, біофізикиня, відкриття якої дають розуміти механізми розвитку раку та багатьох інших хвороб, до яких призводять мутації. Саме вона вирахувала закономірність, за якою відбуваються мутації в ДНК, що призводять до раку і безлічі інших хвороб.

Докторка біологічних наук, доцентка кафедри біохімії та біотехнології Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника - Марія Байляк, вивчає біохімію і досліджує вплив різних рослин, речовин на процеси старіння. Її відкриття стосуються, наприклад, підвищення стресостійкості та загального стану живих організмів, а ще anti-aging речовин. Завдяки своїй інтенсивній роботі Марія входить у Топ-10 успішник українських жінок-вчених.

Українська вчена у галузі теоретичної фізики, популяризаторка науки, громадська діячка, кандидатка фізико-математичних наук Юлія Безвершенко входить до списку ТОП-20 українських жінок в STEM за 2018-2019 роки. Юлія займається математичними методами, які застосовуються до задач динаміки квантових систем у зовнішніх полях та керування квантовими системами.

Засновниця української школи фізіологів і біохіміків Валентина Радзимовська присвятила себе науці та активній проукраїнській громадській діяльності. За участь у Спілці визволення України у 1930-х роках учену репресували, проте це не зупинило жінку. Валентина Радзимовська стала авторкою понад 60 праць із біохімії, патофізіології, педіатрії, психоневрології, фізіології та фтизіатрії. Також учена детально вивчала туберкульоз та його лікування у дітей. Пізніше Валентина Радзимовська переїхала до Німеччини, де стала професоркою і керівницею кафедри фізіології Інтернаціонального Університету в Мюнхені. Потім науковиця опинилася у США і продовжила свою наукову діяльність.

Отож можна з впевненістю стверджувати, що в Україні жінки займають достойне місце в науці і дбають про прогресивний розвиток людства.

Список використаних джерел:

1. Електронне джерело: URL: <https://www.istpravda.com.ua/articles/2023/02/10/162382/>
2. Електронне джерело: URL: <https://law.chnu.edu.ua/zhinky-v-nautsi-stereotypy-ta-realnist/>
3. Електронне джерело: URL: <https://rubryka.com/article/ukrainian-women-in-science/>

МОНІТОРИНГ СТАНУ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ СИСТЕМИ У ФІЗИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТІВ

*Мироненко С.Г.
Полтава, Україна*

Необхідність застосування у навчально-тренувальному процесі з фізичного виховання функціональних проб продиктована тим, що з їхньою допомогою визначається пристосовність організму, його потенційні можливості у відповідь на дію певного подразника, рухового фізичного навантаження. Функціональні можливості людини в заняттях фізичними вправами можна визначати комплексно за показниками діяльності серцево-судинної системи (ССС).

Об'єктивна оцінка функціонального стану ССС, що змінюється під впливом різних навантажень, важлива для правильного підходу до підготовки студентів у видах, що потребують переважного розвитку витривалості; правильної побудови занять зі студентами, які мають хронічні захворювання нирок, захворювання серцево-судинної, дихальної та інших систем. Викладач повинен знати, чи є результат, зареєстрований на дистанції 2 км у жінок і 3 км у чоловіків, кількість метрів, що пробігаються за 12 хв тощо, показником низького рівня розвитку витривалості або відхилення від норми в діяльності серцево-судинної системи [1,2].

З урахуванням особливості фізичного виховання студентів на факультеті фізичного виховання та спорту Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка було розроблено систему комплексної оцінки функціональної підготовленості серцево-судинної системи. Запропонована система дозволяє оцінити 5 показників діяльності ССС протягом 7-8 хвилин.

Комплексна система оцінює: економічність роботи серця, стан вегетативної нервової системи, реакцію серцево-судинної системи на дозоване фізичне навантаження, відновлення ЧСС після навантаження, сумарний показник стану серцево-судинної системи.

Послідовність проведення комплексної проби: 1 вимір – пульс у положеннях сидячи у спокої, після 3 хвилин відпочинку; 2 вимір – після